

A NYÍREGYHÁZI UKRAINISZTIKA EREDMÉNYEI, FELADATAI 1996–97-BEN

Udvari István

A nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskolán ukrán irodalmi és nyelvtudományi kutatások az Ukrán és Ruszin Filológiai Tanszék megalapításáig is folytak. A nevezett tanszék létrejöttével, az ukrán nyelv és irodalom szak nyíregyházi beindításával új igények és feladatok jelentkeztek a tudományos kutatás és az oktatás területén egyaránt.¹ A tanszék megalapítását követően, javarészt pályázatok útján megteremtettük az oktatás és kutatás infrastrukturális hátterét. Külön kiemelem, hogy van tanszéki könyvtárunk. Tanszéki könyvtárunkat igyekeztünk rendszeresen fejleszteni. Történelem, irodalom, nyelvészet és néprajz területéről van jelentősebb könyvállományunk. Sikerült beszerezni a legfontosabb lexikográfiai kézikönyveket, egy- és kétnyelvű szótárakat, enciklopédiákat. A Központi Könyvtár munkatársai közreműködésével a "nagy könyvtárban" is megtöltöttünk egy ukrainisztikai és ruszinisztikai polcot. Cserekapcsolataink révén több folyóiratot és újságot kap a tanszék. Ezek számát a jövőben növelni szeretnénk. Könyvtárbővítésre is fel szeretnénk használni az ukrainisták III. világkongresszusán való részvételünket.²

Számos téren olyan részfeladatokat kellett megoldanunk, melyeket más tudományterületen már a XIX. században megoldottak. Az elmúlt néhány év alatt több kiadványt jelentettünk meg hallgatóink számára, így könyvet az ukrán folklórról,³ ukrán nyelvkönyvet,⁴ ukrán gyakorlati ige-szótárt,⁵ monográfiát az ukrán futurizmusról,⁶ kiadtunk egy Szuhomlin

---

¹Vö. Udvari István: Adatok a hazai ukrainisztika történetéhez. *Acta Academiae Paedagogicae Nyíregyháziensis*. Tomus 13/C. 267–296.

²Az ukrainisták III. világkongresszusa 1996. augusztusában Harkovban kerül megrendezésre.

³Леся Мушкетик: Український фольклор. Ніредьгаза, 1994.

⁴Сергій Панько: Українська мова. Ніредьгаза, 1995.

⁵Лариса Паламар-Іштван Удвари: Практичний словник дієслівних форм української мови. Ніредьгаза, 1995.

szkij–mesegyűjteményt⁷, valamint egy recenziógyűjteményt ukrán, ruszin és szlovák könyvekről.⁸ Elindítottuk a *Studia Ukrainica et Rusinica Nyíregyháziensia* című sorozatot, melynek eddig három kötete jelent meg, s további kettő pedig megjelenés alatt van. Szerényebb külalakban, tanszéki jegyzet formájában egy beszédkésztséget fejlesztő irodalmi szöveggyűjteményt⁹ és egy ukrán irodalomtörténetet¹⁰ is kiadtunk.

Mindegyik kiadványt hangsúllyal láttuk el. Társtanszékek bevonásával a mai magyar költők műveiből rövid válogatást készítettünk ukránul (János István). E sorok írója a XII. kötettől főmunkatársként gondozza a Világirodalmi Lexikon ukrán anyagát, társszerzője az ukrán irodalomról és Tarasz Sevcsenkőről írott cikkeknek. Külön méltatni szeretném a Világirodalmi Lexikont, melyben közel 300 ukrán íróról található cikk, közöttük Leszja Ukrajinkáról is, akinek tiszteletére 1996. március 27-én irodalmi estet szerveztünk tanszékünkön. A Világirodalmi Lexikon kiegészítő, XIX. kötetében tanszékünk minden oktatója készít cikkeket.

1996-ban fel kell készülnünk az 1997-ben intézményünkben elsőként ukrán szakos diplomát nyerő hallgatók záróvizsgakövetelményeinek részletes kidolgozására, az ukrán nyelvű felvételi vizsga megszervezésére.¹¹ Ez utóbbi feladatunkat az motiválja, hogy Magyarországon 1997-ben végeznek először ukrán nyelvet is tanuló középiskolai diákok.¹²

⁶Микола Сулима: Український футуризм. Вибрані сторінки. Ніредьгаза, 1996.

⁷Василь Сухомлинський: Казки морального спрямування. Nyíregyháza, 1996.

⁸Udvari István: Tallózások ukrán, ruszin és szlovák könyvek körében. Nyíregyháza, 1995.

⁹Panyko Szergij: Olvassunk ukránul. Szöveggyűjtemény a gyakorlati nyelvtanuláshoz haladók számára. Nyíregyháza, 1994.

¹⁰Ангела Гедеш: Історія української літератури. (Фольклор, давня література. Література перших десятиліть ХІХ ст.) Ніредьгаза, 1995.

¹¹A hazai realitásokat szem előtt tartva, eddig orosz nyelvből hirdettünk felvételi vizsgát ukrán nyelv és irodalom szakra jelentkezőknek, lehetővé téve, hogy esetleg más szláv nyelvből is felvételizhessenek. E lehetőséget azonban eddig egyetlen felvételiző sem vette igénybe.

¹²Ukrán nyelvet Baktalórántházán a Vay Ádám Gimnáziumban tanulnak a középiskolás diákok. A Bessenyei György Tanárképző Főiskolán és a Vay Ádám Gimnáziumban egymástól függetlenül, de hasonló indíttatásból került sor az ukrán nyelv és kultúra oktatásának bevezetésére. A két intézmény törvényszerűen egymásra talált. Hallgatóink tanítási gyakorlata Baktalórántházán folyik. Az ukrán nyelv és irodalom tanításának módszertana c. tárgyat a baktalórántházi kollégánok gondozza.

Tanszékünkön jelenleg két főállású oktató, egy anyanyelvi lektor és egy adminisztrátor-könyvtáros van alkalmazásban. A hallgatói létszám 36. 1996-ban aktuálissá válik a tanszék fejlesztése. Két főállású oktató ugyanis nem tudja ellátni a szak összes óráit, tárgyait, még akkor sem, ha a lektor a nyelvórák jelentős részét viszi. Tekintettel a hazai ukrainisztika sajátos helyzetére (a tankönyvek majdnem teljes hiányára), az itt dolgozóknak a felkészülésre lényegesen nagyobb időt, energiát kell szánni. (Nem mindegy, mondjuk, 8–10 jó nyelvkönyvből s általában könyvből egyet kiválasztani, megvásároltatni azt a diákokkal, s tanítani azt nekik, vagy pedig megírni a tankönyvet, pályázni a kiadására, többször megkorrektúrázni...)

Az utolsó, zárójelbe tett megjegyzésből is kiviláglik: feladatunk bőven van, s remélem, ezek elvégzésére a jövőben is megfelelő feltételek állnak majd rendelkezésünkre.

A jövőben többek között szerves ukrán irodalomtörténetet, magyar irodalomtörténetet, Magyarország történelmét, néprajzát szeretnénk az ukrán olvasónak előkészíteni, a magyar olvasó számára pedig Ukrajna rövid történetét.

A jövőben is szorosan együtt kívánunk működni az ELTE Keleti Szláv és Balti Filológiai Tanszékével, valamint a JATE Szláv Filológiai Tanszékével. Mindkét tanszéken folyik ugyanis ukrán nyelv és irodalom szakos egyetemi képzés. A JATE munkatársai Kocsis Mihály vezetésével a nyíregyházi tantervi programhoz szorosan kapcsolódva, arra építve kidolgozták az ukrán szakos kiegészítő tantervet. Az illetékes főhatóságok által már elfogadott program szerint végzőseink nappali tagozatos hallgatói státuszban Szegeden két év alatt szerezhethetnek kiegészítő, egyetemi diplomát.

